

BRIELSE MARE

JAARGANG 29 - NUMMER 1 - APRIL 2019

*Mededelingen en historische bijdragen van de
Historische Vereniging De Brielse Maasmond*

Voorstraat 60
3231 BJ Brielle
t. 0181-412874
f. 0181-418322
e. info@kantoor-creatief.nl

Openingstijden:
Dinsdag t/m vrijdag
9.30 – 17.30
Zaterdag 10.00 – 16.00

Uw adres voor:

- * kantoorartikelen en papierwaren
- * computer cartridges en etiketten
- * technische- en creatieve tekenmaterialen
- * alle soorten verf voor kunstschilders
- * schildersdoeken en tekenblocs
- * luxe schrijfwaren en agenda omslagen
- * pennen graveren
- * kopiëren en inbinden van verslagen
- * plastificeren
- * gratis advies van Louis en Willy

WWW.JANBAZEN.NL

	3
<i>Inhoud</i>	
Openingstijden en prijzen museum	6
Van de redactie	7
De Oliphant, steen voor steen...	9
Het geslacht van Voorne in straatnamen	31
Jacobus Borstlap, milicien en mensenredder	43
Nieuws van Historisch Museum Den Briel	52
Boekbespreking	60
Verenigingsnieuws	62
Auteursinstructies, advertentietarieven en adressen	63

COLOFON

De Brielse Mare is een tijdschrift dat twee keer per jaar wordt uitgegeven door de Historische Vereniging De Brielse Maasmond.

Dit tijdschrift wordt automatisch aan de leden van de vereniging toegestuurd. Losse nummers zijn te bestellen via het secretariaat van de vereniging en te koop bij het Historisch Museum Den Briel, in het Streekarchief en bij de plaatselijke boekhandel.

Een jaar na publicatie is de Brielse Mare ook beschikbaar op de website van de vereniging: www.debrielsemaasmond.nl

ISSN: 0927-8478

Prijs per nummer: € 3,50

Correspondentieadres van de vereniging:

Secretariaat 'Historische Vereniging De Brielse Maasmond'
Ronald J. de Ridder
Van Bloys van Treslongweg 3
3231 CT BRIELLE
Tel.: 0181-414674. E-mail: info@debrielsemaasmond.nl

Rekening Historische Vereniging De Brielse Maasmond:

IBAN: NL20 INGB 0000 2087 92

Persoonlijk lidmaatschap € 15,- per jaar; familielidmaatschap € 20,- per jaar.

Aanmelding bij het secretariaat of d.m.v. het formulier op de website van de vereniging: www.debrielsemaasmond.nl

De vereniging heeft de ANBI - status. Dit betekent dat giften in het kader van de wettelijke bepalingen in mindering kunnen worden gebracht op het belastbaar inkomen van de schenker.

Het eerstvolgende nummer verschijnt in september 2019.

Redactie: K.J. Schipper (hoofdredacteur), F.T. Eggens, L. Arkenbout.

Vormgeving en DTP: F.T. Eggens.

Omslagillustratie: 'De Olifant' 1929, Collectie J. Verheul Dzn., Stadsarchief Rotterdam.

Druk: Repro Voorne BV, Oostvoorne.

BRIELSE MARE

*Mededelingen en historische bijdragen van de
Historische Vereniging De Brielse Maasmond*

*(Voorheen 'Vereniging Vrienden van het
Historisch Museum Den Briel ')*

Openingstijden en prijzen museum

Di. t/m zat. 10.00 - 17.00 uur Zo. 13.00 - 17.00 uur

Gesloten op maandagen, oud- en Nieuwjaar, Koningsdag, 1^e en 2^e Paasdag, 1^e Pinksterdag en 1^e en 2^e Kerstdag.

Op Hemelvaartsdag en 2^e Pinksterdag openstelling als op zondag.

Prijzen:

Kinderen t/m 3 jaar	gratis
Kinderen 4 t/m 17 jaar	€ 2,- p.p.
Volwassenen vanaf 18 jaar	€ 4,- p.p.
65+	€ 3,- p.p.
Gezinskaart (2 volw. + 4 kinderen)	€ 10,- per kaart
Schoolgroepen, d.w.z. leerlingen in schoolverband van groep 1 PO t/m klas 6 VO	€ 0,50 p.p.
Houders CJP en Cultuurkaart	€ 2,- p.p.
Ver. Rembrandt, Leden HV De Brielse Maasmond, MK, ICOM	gratis
VIP op Voorne-Putten Pas, volwassenen	€ 3,- p.p.
VIP op Voorne-Putten, kinderen	€ 1,- p.p.
Groepen volwassenen vanaf 10 personen	€ 3,- p.p.
Groepen kinderen t/m 17 jaar, vanaf 10 pers.	€ 1,- p.p.
1 April, Nationaal Museumweekend,	gratis
Open Monumentendag	gratis
Woensdagmiddag vanaf 13.00 uur	gratis
Rondleiding per groep van max. 15 personen, exclusief de entreeprijs	€ 23,-

Elke eerste woensdagmiddag in de maand om 13.30 een gratis rondleiding van een uur. Er dient wel een toegangskaartje voor het museum te worden gekocht. Reserveren noodzakelijk. tel. 0181 475475; di. t/m vr. 8.45-11.45.

Adres: Markt 1, 3231 AH Brielle, tel. 0181 475475

www.historischmuseumdenbriel.nl

e-mail: info@historischmuseumdenbriel.nl

Facebook: <https://www.facebook.com/pages/De-Tachtigjarige-Oorlog-Historisch-Museum-Den-Briel/118270701695580>

Instagram: [@museumdenbriel](https://www.instagram.com/museumdenbriel)

Twitter: [@MuseumDenBriel](https://twitter.com/MuseumDenBriel)

Van de redactie

Hier is hij dan weer de nieuwe Mare. In deze voorjaarseditie is opnieuw veel interessants te lezen. Zo is er een uitgebreid artikel over het uit Nieuwesluis verdwenen landhuis De Oliphant van de hand van ons redactielid Fré Eggens. Hij is diep in de geschiedenis van dit markante pand gedoken en het is natuurlijk geweldig dat we het met de door Fré vergaarde kennis in een herbouwde staat nog steeds aan de Kromme Zandweg in Rotterdam kunnen gaan bekijken.

Het adellijk geslacht Van Voorne heeft in de middeleeuwen een belangrijke rol in deze regio gespeeld. In Brielle, Oostvoorne, Rockanje en Heenvliet herinneren nog straatnaamborden aan de roemrijke telgen van dit geslacht. Redactielid Leo Arkenbout schreef er een leuk artikel over. Leo schreef ook een recensie over de publicatie *De verhoren van Briellenaren Jan Blois van Treslong, de broers Bronckhorst van Batenburg en zestien andere geuzen* van wetenschappelijk medewerker Roel Slachmuylders van Historisch Museum Den Briel.

Arjo Zwart vertelt over Jacobus Borstlap, milicien en mensenredder. Een artikel dat zeer de moeite waard is. En Arjo heeft voor een volgende editie nog meer voor ons in petto, dus dat belooft wat.

Directeur Marijke Holtrop van het museum brengt de lezers traditiegetrouw op de hoogte van allerlei zaken die in en rond het museum spelen. Zo kon de 10.000ste bezoeker van het jaar 2018 worden ontvangen en staat er een bijzondere expositie op stapel met zelfs een bruikleen uit het Louvre. Op 6 juli opent het Visserijmuseum in Zwartewaal de deuren, eveneens iets om bij stil te staan.

En dan is er natuurlijk ten slotte ook nog de jaarlijkse excursie van de Historische Vereniging De Brielse Maasmond en wel op donderdag 20 juni. Reisdoel is ditmaal Haarlem. Verdere gegevens vindt u in de bijgesloten brief van het bestuur. Zet u de datum vast in uw agenda?

Klaas Schipper.

Gevelsteen zoals nu te zien is op het torentje van het Landhuis 'De Oliphant' in Rotterdam-Charlois.

De ‘Oliphant’, steen voor steen....

Fré Eggens

Inleiding

Vanaf 1591 stond in Nieuwesluis bij Heenvliet een klein kasteeltje. Door de jaren heen gebeurde er veel. Een aantal keren werd het kasteeltje bedreigd door afbraak. Toch duurde het nog jaren. Maar in 1975/76 kwam toch uiteindelijk de sloop. Het kasteeltje werd uiterst voorzichtig, steen voor steen afgebroken en in 1978 weer opgebouwd aan de Kromme Zandweg in Rotterdam-Zuid.

Een Delftse periode

Tussen 1560 en circa 1580 was het huis ‘(Vergulden) Oliphant’ in Delft het onderkomen van Jan Aelbrechtsz. Hij was laeckenkoper, dus handelaar in gewezen wollen stoffen. Zijn nering sloot aardig aan op de activiteiten die hier in de middeleeuwen de Voldersgracht (zie note) haar naam hebben gegeven. Helaas is de gevelsteen bij sloop verloren gegaan.

Toen Jan Aelbrechtsz was overleden deed zijn weduwe, Geertje Claesdr, vervolgens goede zaken door te hertrouwen met Cornelis van Coolwijck. Deze Van Coolwijck was rentmeester over alle genaaste klooster- en kerkgoederen na de Reformatie, en tevens stadsbestuurder. Hij trok bij zijn nieuwe eega in. Er zal toen wel wat verbouwd zijn, want hij zat goed bij kas, waarschijnlijk door handel in ivoor. Die rijkdom blijkt wel uit de heffing van het haardstedengeld, want in het jaar 1600 bewoonden zij een woning met maar liefst 10, en later 12, stookplaatsen. Zoals in die tijd gebruikelijk investeerde hij zijn geld in land.

Verkoop

De heer van Heenvliet, Maximiliaan van Kruiningen, verkocht op 9 april 1590 het bedijkte land genaamd het Nieuwland, bij de Nieuwe Sluis op het eiland Voorne. Dit stuk polder was 49 gemeten 75 roeden groot, met bijbehorende gorzingen langs de Bornisse en de Maas tot aan Zwartewaal. Hiervoor ontving hij 6500 gulden. De koopakte vermeldde onder andere: “tewijl de heer Heenvliet daar behoudt alle jurisdictie met de jacht, vogelarij en visserij; de vruchten en voordelen van dijken en wegen komen ten profijte van de kopers, mits deze een jaarlijkse recognitie aan de heer van Heenvliet betalen van f 3. De heer behoudt zijn tiendrecht (*belasting*) en bij het bouwen van huizen op de verkochte grond ook de opbrengst van wijn en bieraccijns.”

Daarnaast verkocht Maximiliaan van Kruiningen ook het land ‘De Blaasbalck’ voor 4850 gulden. De kopers waren: Cornelis Adriaansz van Hodenpijl, Jacob van Sloten en Cornelis van Coolwijk. (*Coolwijkseweg in Heenvliet*).

Kaart uit 'Nissewaardig'.

Bouw

In 1591 gaf Cornelis van Coolwijk opdracht voor de bouw van een 'boerenbehuizinge', meer een royaal landhuis, op het land dat hij had gekocht waar hij de landbouwgronden wilde gaan exploiteren. Hij liet het land bewerken door een boer, aan wie hij zijn landgoed verpachtte. Dat landhuis noemde hij, net als zijn Delftse woning, 'De Olyphant'. Zijn nieuwe herenboerderij moest met het achtkantige torentje op een kasteeltje lijken en zo zijn invloed en aanzien nadrukkelijk zichtbaar maken. De bouwtrant van een soort ridderhofstede suggereerde eveneens dat de bezitter afstamde van een oud en edel geslacht, wat echt niet het geval was. Ook aan de nieuwe lege polder verleende het bouwwerk een quasi 'historisch' tintje. De pretenties van Cornelis van Coolwijk werden bovendien uitgedrukt in de gevelsteen in de vorm van een gotische spitsboog boven de toreningang, waarop een olifant met een burcht op de rug is afgebeeld. (*Zie pag. 8*).

Het dorpje Nieuwesluis met rechtsboven 'De Olyphant' temidden van bomen. Collectie Streekarchief Voorne-Putten.

Alhoewel de meningen in de geraadpleegde bronnen hierover verschillen kan de symbolische betekenis van deze voorstelling duiden op de winst die Van Coolwijk op de handel in ivoor maakte. Die winsten waren de drager van zijn beleggingen in onroerend goed. De olifant werd bovendien geassocieerd met triomf en faam, begrippen waaraan ook de trompetvorm van de slurf doet denken.

Gevelsteen in de toren. Collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Mede door de bouw van 'De Oliphant' groeide het nabij gelegen sluisdorpje Nieuwesluis.

Bovendien zorgden de vele veerverbindingen met onder andere Brielle, Rotterdam en Maaslandsesluis ervoor dat er veel reizigers langs Nieuwesluis kwamen zodat het dorpje zelfs werd uitgebreid met een zalmhuis, een veerhuis en de herberg 'Café de Watergeus'.

Nieuwesluis met rechts cafe 'De Watergeus'.
Prent door H.W.L.van Blooys 1964. Collectie Stadsarchief Rotterdam.

Bewoners/eigenaren van dit huis waren o.a.

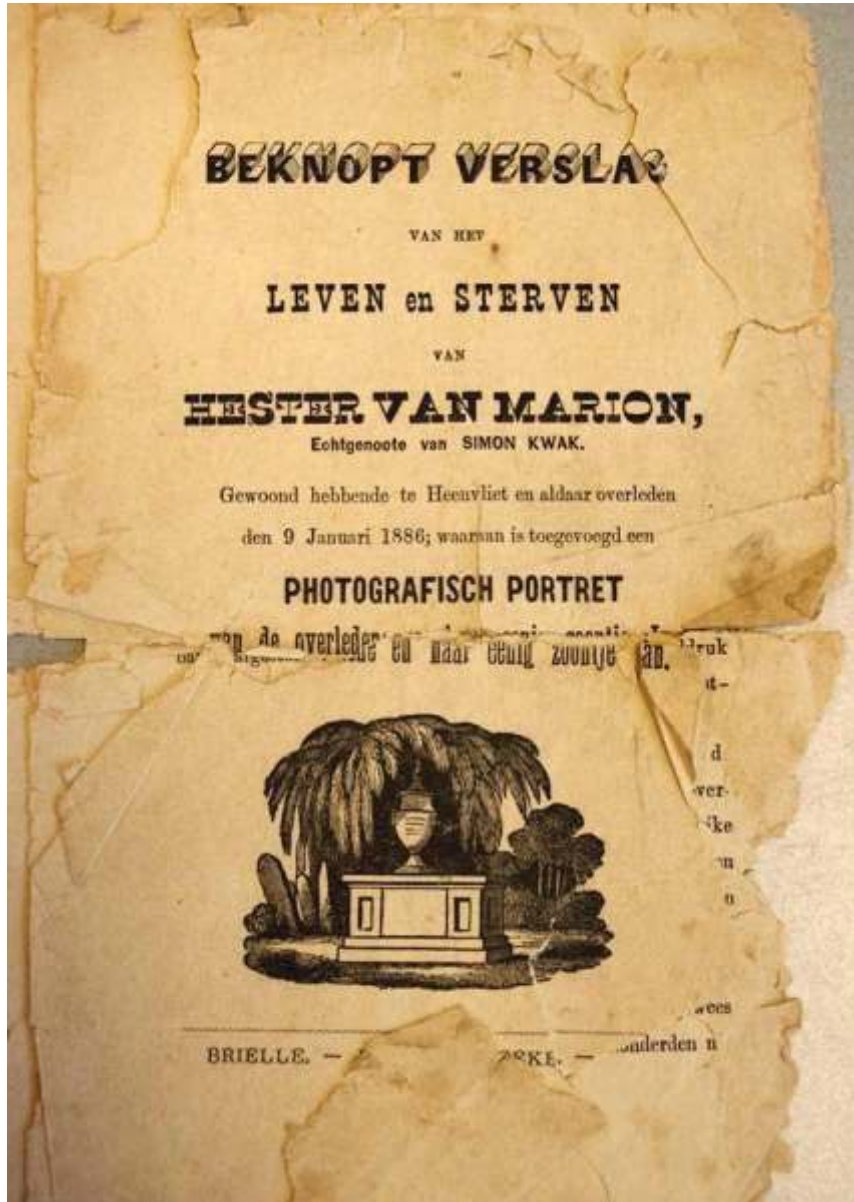
1591 – 1629 Cornelis van Coolwijk

1629 - 1659 in bezit van Johan Polyander van den Kerckhoven Jr., heer van Heenvliet. Hij studeerde rechten, werd hoveling en diplomaat, was een vertrouweling en naaste medewerker van Prins Frederik Hendrik.

1659 - 1711 Hendrik Trip uit Amsterdam die het in 1666 overdeed aan zijn dochter Margaretha Trip. Hendrik vergrootte het huis aanzienlijk in 1659. Margaretha was getrouwd met Johan Munter, raadsheer in den Hove Provinciaal te 's-Gravenhage. Zij overleed op 30 mei 1711. 'De Oliphant' kwam daarna in het bezit van Margaretha Cecilia Munter, vrouwe van Zanen en Raaphorst. Zij was getrouwd met William, eerste Earl Cadogan, Viscount Caversham, Baron Reading.

In **1772** kwam Jan Preuijt, heer van Oudendoorn en lid van de Vroedschap van de stad Brielle in het bezit van 'De Oliphant' als erfgenamen van de Cadogan's. Aangenomen wordt dat de functie van het huis als boerderij werd gecombineerd met die van buitenplaats. 'De Oliphant' ging dienst doen als ambtswoning van de ambachtsheer, tevens burgemeester.

1817-1886 Ary (Quack) Kwak, Schout van Zwartewaal, reder en grootgrond bezitter. Hij was getrouwd met Joanna Preuijt, een dochter van Jan Preuijt. Uit het huwelijk tussen Ary en Joanna kwamen twee kinderen namelijk Geertruij (1814) en Kornelis (1817). Geertrui trouwde met Egbert Hofkes op 27 mei 1836 te Heenvliet. Kornelis was niet getrouwd. In 1886 erfden Maria Aurelia Hofkes en Johanna Jacoba Hofkes 'De Oliphant'.

Collectie Streekarchief Voorne-Putten.

***Een gebeurtenis in 1886:
De Moord op Hester van Marion***

“Het was op zaterdagavond 9 januari 1886 dat Simon Kwak zijn vrouw in de schuur aantrof. Het was al donker, en in het schijnsel van de lantaarn zag hij de verwondingen aan haar hals en de verminkingen op haar gezicht. Langzaam drong het tot Simon door dat zijn vrouw op een vreselijke manier om het leven was gebracht. De dood van de 22-jarige moeder van een zoontje van twee jaar veroorzaakte een grote golf van verontwaardiging in Heenvliet, Nieuwesluis en Zwartewaal. Na de ontdekking van het lichaam werd burgemeester Korteweg erbij geroepen, evenals de geneesheer Van der Minne. Er werd een onderzoek ingesteld, dat zondag werd voortgezet door uit Rotterdam afkomstige rechercheurs. Er werden echter geen aanknopingspunten gevonden die naar een eventuele dader leidden.

Maandagochtend kwam er meer licht op de zaak, toen de landbouwer B. van Dijk zich bij de burgemeester meldde en vertelde wat hij van zijn arbeider A. Bevaart had gehoord. Op zaterdagavond had Bevaart namelijk een kort bezoek gekregen van zijn 22-jarige neef Jan Bevaart. Jan was behoorlijk overstuur, want, zo verzekerde hij zijn oom, hij had zojuist de buurvrouw met afgesneden hals in de schuur aangetroffen. Jan gedroeg zich verdacht en had zelfs bloed op zijn gezicht, zodat hij zijn neef naar huis stuurde en twijfelde wat hij moest doen. Zondag aarzelde hij nog om zijn verhaal bij de burgemeester te doen, maar hij kon zich maandagochtend niet meer inhouden en vertelde zijn vermoedens tegen zijn baas.

De burgemeester nam direct maatregelen en gaf enkele agenten de opdracht de vermoedelijke dader op te sporen en te arresteren. Terwijl de agenten onder toezicht van de burgemeester en rijksveldwachter Borger het huis van A. Bevaart tevergeefs doorzochten, kwam postbode Van der Linde langs. De burgemeester gaf hem opdracht een oogje in het zeil te houden, maar bedacht toen een plan om de verblijfplaats van Jan zonder al te veel ophef te achterhalen. De postbode moest zich naar

het huis van de ouders van Jan begeven en voorwenden dat hij een brief voor de jongen had. Van der Linden trof de jongen inderdaad in een kamertje aan, liggend op bed. Jan werd voorgehouden dat de brief door hem persoonlijk bij de burgemeester moest worden afgehaald, zodat hij zich snel aankleedde en met de postbode en de veldwachter naar het raadhuis liep. Het zal onwaarschijnlijk zijn dat Jan op dat moment nog geen argwaan koesterde.

Van der Linde en Borger leverden de dader af op het raadhuis en keerden terug naar het huis om te zoeken naar bewijsstukken. Later bleek dat zijn moeder de meeste kleding had verbrand, maar de met bloed besmeurde klompen vormden voldoende bewijs.

Zodra de justitie uit Rotterdam was gearriveerd en ook de kantonrechter en de politiecommissaris uit Brielle in het raadhuis in Heenvliet aanwezig waren, bekende Jan. Hij had Hester in de schuur willen dwingen tot seks, maar ze had geweigerd. In kille woede had hij de vrouw daarop met een broodmes vermoord. Diezelfde maandagmiddag nog werd Jan overgebracht naar de gevangenis in Rotterdam, een half jaar later zou hij in de cel aan tuberculose overlijden. Hester van Marion werd onder grote belangstelling begraven en de gemoederen onder bevolking bleven nog lange tijd onrustig.”

1886-1899 Maria Aurelia Hofkes en Johanna Jacoba Hofkes.

In 1886 kwam ‘De Olyphant’ in handen van de dames Hofkes uit Den Haag. Hun moeder was Geertruida Kwak. Zij trouwde met de Twentse textielbaron Egbert Hofkes uit Almelo, maar kwam op jonge leeftijd te overlijden. De dames Hofkes woonden officieel in Den Haag en lieten daarnaast, achter het landhuis, twee riante villa’s bouwen voor zichzelf. Deze zijn helaas verloren gegaan met de verplaatsing van het landhuis. De dames waren ongehuwd en hadden geen kinderen. Zij waren wel-doeners voor Zwartewaal. In 1900 kopen zij bij de kerk grond en bouwen er, naast de bestaande openbare school, een nieuwe bewaarschool (kleuterschool) annex naaischool voor jonge meisjes. Compleet met twee lokalen een bovenwoning en een tuin. Ook in andere plaatsen laten ze soortgelijke scholen bouwen. In 1902 schenken zij de

Hervormde Kerk (zie Brielse Mare, april 2018) een orgel en tien jaar later een pastorie. Om hun levenswerk voor de toekomst veilig te stellen brachten zij hun activiteiten onder in de nog steeds bestaande Hofkesstichting.

*'De Oliphant' ten tijde van de Dames Hofkes.
Collectie Streekarchief Voorne-Putten.*

1899 - 1918 NV Hollandia, fabriek van melkproducten.

10-7-1899 Notariële akte van Notaris Korteweg namens de Dames Hofkes aan de melkfabriek Hollandia.

“Jacobus Simon Korteweg te Heenvliet als gemachtigde van Maria Aurelia Hofkes en Johanna Jacoba Hofkes in Den Haag, transporteert aan Konstant Hendrik Hummelink te Vlaardingen, handelend in kwaliteit van directeur van de NV Hollandia, fabriek van melkproducten in

Den Haag, het herenhuis met schuren, tuin, boomgaard, weiland en wateringen genaamd De Olifant te Heenvliet in de polder Oud Nieuwland aan de Nieuwsluis, kad. B 1975, 1976, 1977, 2133, 2134 en 2364. In het pand mag nooit een mouterij, brouwerij, branderij, azijnfabriek, jeneverstokerij of suikerfabriek worden gevestigd. Verkocht voor f 4000.”

Uit Historie Melkfabrieken.

De fabriek maakte gecondenseerde melk die vervolgens per veerboot naar de Hollandia melkfabriek in Vlaardingen werd vervoerd.

1918

Op 30 augustus 1918 kreeg de Heenvlietse notaris J.H. Korteweg het pand in zijn bezit, waarbij de navolgende akte door allen werd ondertekend.

“Jan Maurits Wagenaar Hummelink, directeur van de NV Hollandia, Hollandse fabriek van melkproducten en voedingsmiddelen te 's-Gravenhage, transporteert aan: - Johannes Marinus Korteweg te Heenvliet - Arent Korteweg te Scheveningen - Engelina Johanna Jacoba Korteweg, echtgenote van Jan Arie Venenbos te Rotterdam - Leonarda Katharina Louisa Korteweg, echtgenote van Anne Willem Frederik Hendrik Sanger te Groningen - Kornelis Evertse Plugge, geneesheer te Souburg - Jacobus Simon Leonardus Korteweg, notaris te Zierikzee, de herenhuizing De Oliphant te Nieuwesluis met bijbehorend weiland, tuin, boomgaard en watering, kad. Heenvliet B 1975, 1976, 1977, 2133, 2134 en 2364. Er is een huurovereenkomst met Kornelis van Beek. Verkocht voor f 10. 000.-”

Afbreken 1924 en restaureren 1929

Notaris Korteweg was van plan ‘De Oliphant’ af te breken, maar de Vereniging Hendrick de Keyser voorkwam dit euvele plan. Korteweg vestigde zijn notariskantoor daarna in ‘De Oliphant’.

In een deel van het landhuis woonde daarnaast ook de familie K. van Beek. De familie Korteweg woonde aanvankelijk in de boerderij van K. van Beek. Aan deze eigenaardige situatie kwam in 1929 een einde toen de beide families ruilden.

Toch besloot de notaris in 1924 zijn zin door te drijven en het gehele complex, in verband met de zeer slechte staat waarin het geraakt was, te laten slopen. Landelijke protesten zorgden er echter voor dat de sloop niet doorging. In 1929/1930 werd op kosten van de notaris, onder toezicht van Vereniging Hendrick de Keyser en begeleid door de Amsterdamse architect A.A. Kok een grondige restauratie uitgevoerd.

1940-1978

De Duitse bezetters dreigden het fraaie buitenhuis in **1944** op te blazen. Na felle protesten van belanghebbenden en door tussenkomst van Generalkommissar, Hauptabteilung Wissenschaft, Volksbildung und Kulturpflege werd een oplossing gevonden, waarbij 'De Olyphant' wel moest worden ontruimd, maar niet opgeblazen behoefde te worden.

Toen raasde de februaristorm van **1953** over ons land. Veel dijken bezweken onder het geweld. Ook de dijken rondom de Maas zouden kunnen doorbreken waarbij ongetwijfeld veel schade aan 'De Oliphant' berokkend zou worden. Bijna was de polder waarin het huis gelegen was ondergelopen, maar het dijkje hield het bij tweemaal extra hoog water toe.

De huisvesting van de ruim 100 militairen die werden ingezet in verband met de watersnood vond plaats in 'De Oliphant'.

Opnieuw dreigde in **1956** het landhuis te moeten verdwijnen. Minister mr. J. Algera van Verkeer en Waterstaat ging akkoord met een plan om de Rotterdamse haven fors uit te breiden. Hiervoor moesten de boeren uit Rozenburg elders een bestaan op gaan bouwen en de dorpen Blankenburg en Nieuwesluis zouden met de grond gelijk gemaakt moeten worden.

Op 13 september 1958 opent HM Koningin Juliana de werkzaamheden voor de uitbreiding van de Rotterdamse haven. Collectie Nationaal Archief.

Gezicht vanaf gesloopt Nieuwesluis met in de verte de cementfabriek ROBUR (nu ENCI). Collectie Streekarchief Voorne-Putten.

Bij Nieuwesluis stond het fraaie landhuis 'De Oliphant' dat ook moest verdwijnen. Maar dat ging niet zo gemakkelijk want het werd in 1965 als Rijksmonument verklaard en is dat nog steeds. Er volgden vele discussies en bezwaren, men ging zelfs tot aan de Raad van State.

Ondertussen werden de terreinen rondom 'De Oliphant' met een laag zand van enkele meters opgespoten. De eigenaar van 'De Oliphant',

mr. H. van Everdingen, zag de perskaden dichter en dichter bij zijn woning komen en vreesde veel overlast van perswater te krijgen.

Vanuit 'De Oliphant' werd ook de oprukkende industrie zichtbaarder, waaronder de in 1964 in dienst gestelde ROBUR (nu ENCI) cementfabriek.

Mr. H. van Everdingen protesteerde bij de Rotterdamse rechtbank tegen de gang van zaken want het zand was hier en daar al tot ongeveer 20 meter van zijn terrein gevorderd terwijl de uitspraak van de Kroon sprak van 400 meter. De president van de Rotterdamse rechtbank verzoende de partijen en er werd voorlopig besloten tot een minimale afstand van 30 meter en daarnaast een beplanting van het talud van de wel erg dichtbij gekomen perskaden.

Uiteindelijk besloot de Rotterdamse gemeenteraad op 28 mei 1970 tot aankoop van de buitenplaats 'De Oliphant' en kwam men overeen tot herbouw op een andere plek. De kosten van deze operatie werden geschat op fl. 2,5 miljoen en moesten gedragen worden door het gemeentelijk Havenbedrijf.

Aanvankelijk waren er plannen om het buitenhuis nabij de ruïne van kasteel Ravesteyn in Heenvliet neer te zetten, maar helaas sneuvelde dat plan. Het Rotterdamse college van B&W was het erover eens dat 'De Oliphant' naar Rotterdam moest komen. Binnen het college liepen echter de meningen over de bestemming behoorlijk uiteen, van luxueuze gemeentesecretarie, een representatief gebouw voor het Havenbedrijf, tot burgemeesterswoning 'ergens' in het noorden van de stad. In 1973 werd besloten tot verplaatsing van "De Oliphant" naar Charlois in Rotterdam-Zuid, waarbij het landhuis een representatieve en culturele openbare bestemming moest krijgen.

Archeologisch onderzoek

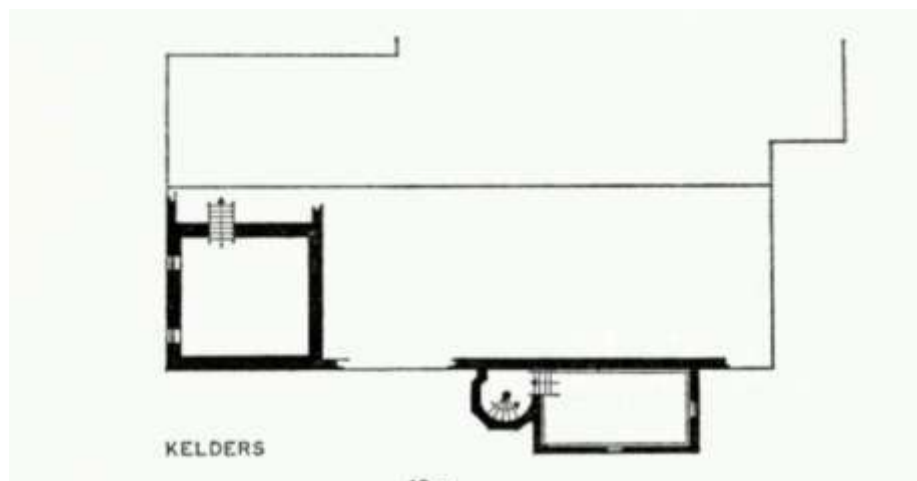
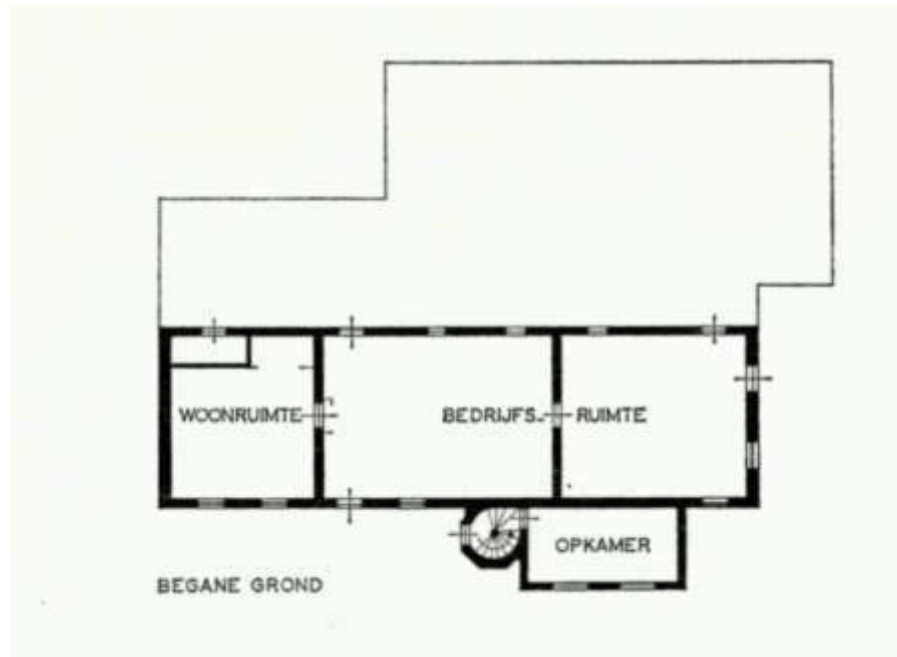
Voordat 'De Oliphant' werd gesloopt voerde het Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam een diepgaand onder-

zoek in naar de bouwgeschiedenis en de historische betekenis van het complex. Voor dit onderzoek werd in de tuin een 80 meter lange proef-sleuf uitgezet. Het bleek dat achter het gebouw van de 17^e tot en met de 19^e eeuw verschillende stal- en schuurcomplexen aanwezig waren geweest. Bij de sloop van het huis kwam duidelijk de uit 1591-1592 date-rende kern te voorschijn. Deze bleek te bestaan uit een kleine boerderij met links een woongedeelte en rechts een bedrijfsruimte. Tegen de voorkant van dit laatste deel was een torentje opgetrokken, dat toegang gaf tot een opkamer, de zogenaamde heerenkamer, en het eronder ge-legen keldertje. Dit deel van het huis was gereserveerd voor de eigenaar, die in Delft woonde, en werd voornamelijk gebruikt tijdens de jacht.

*Heerenkamer. Plattegrond links boven het keldertje,
Collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (foto 1960).*

Plattegronden door Bureau Oudheidkundig Onderzoek Gemeentewerken Rotterdam.

1963 Uit het Rotterdams Dagblad:

“Vrienden van Trompmuseum op excursie.

Het lijkt wel dat naarmate de beslissing over het voortbestaan van het kasteeltje ‘de Olyphant’ in Nieuwsluis dichterbij komt de belangstelling voor dit charmante gebouw steeds groter wordt. Het is bekend dat de bewoners, de heer en mevrouw van Everdingen-Van Tienhoven de laatste tijd geregeld grote gezelschappen ontvangen om op deze wijze de bezoekers een indruk te geven van wat het streekplan Voorne, Putten en Rozenburg met de gehele buurschap Nieuwsluis beoogt. Zo werden de Vrienden van Trompmuseum op de “Olyphant” ontvangen.

Uit de mond van de kasteelheer kon men vernemen dat de discussies in regerende kringen nog niet geleid hebben tot een definitieve beslissing, maar dat de kansen op behoud vooralsnog zeer onzeker zijn.

De Vrienden van het Trompmuseum hebben zowel aan het interieur als aan het exterieur ervaren, dat afbraak of ’n eventueel isolement op een industrieterrein voor deze omgeving een groot verlies zal betekenen.”

Afbraak en wederopbouw

Steen voor steen schoon bikken, een moeizaam maar precies karwei.

Foto: Nieuwe Brielse Courant, uit Oudejaarskrant 1976, “De Oliphant is gevlucht.”

In 1975 werd met de afbraak van 'De Oliphant' begonnen . Zorgvuldig werden alle bouwelementen opgeslagen. Steen voor steen werd schoon gebikt en in containers vervoerd naar Charlois in Rotterdam-Zuid. Het geheel werd uitgevoerd onder toezicht van de Rotterdamse stadsarchitect B.G. van den Bergh, Gemeentewerken Rotterdam en de Rijksdienst Monumentenzorg.

De sloop vordert. Foto: Nieuwe Brielse Courant, uit Oudejaarskrant 1976, "De Oliphant is gevluht".

Op 21 oktober 1977 werd 'De Oliphant' feestelijk heropend door de Rotterdamse burgemeester André van der Louw. Vanzelfsprekend was de burgemeester van Heenvliet, de heer A.J.M. Derksen, ook aanwezig. Direct na de officiële opening werd het huwelijk gesloten van echtpaar Klip-Dries.

*De opening van 'De Oliphant' is geschied en het eerste huwelijk gesloten. Links burgemeester André van der Louw, rechts J. Franken, deelraadsvoorzitter Charlois.
Foto: Stadsarchief Rotterdam, collectie Ary Groeneveld.*

Het fraaie landhuis staat nu in alle glorie te pronken op zijn nieuwe plek aan de Kromme Zandweg Het voormalige landhuis wordt nu gebruikt ten behoeve van zakelijke bijeenkomsten, trouw- en feestpartijen, enzovoort. Een 'happy end'.

Over de auteur: Fré Eggens is redacteur van ‘*De Brielse Mare*’.

Noten

Vollers:

Het bewerken van het laken was een langdurig en arbeidsintensief proces. De wol werd allereerst gewassen, gekamd, geverfd en tot garen gesponnen. Daarna weefden de wevers op een weefgetouw van de garen grote lappen stof, naar vooraf bepaalde afmetingen. Daarna volgde het vollen, wat een smerig werkje moet zijn geweest. De vollers (volders) stampten dagenlang met blote voeten in grote kuipen gevuld met vette klei, water en urine op de weefsels rond, totdat deze waren vervilt. Dit vervilt van de weefsels zorgde ervoor dat de vezels van de stof dicht op elkaar werden ingewerkt, zodat het laken waterdicht werd. (Uit Wikipedia)

Perskade: een dijk die wordt aangelegd ter begrenzing van een opgespoten terrein.

Bronnen

Streekarchief Voorne-Putten

Stadsarchief Rotterdam

Nationaal archief

Rotterdams Jaarboekje 1962: Een en ander over ‘De Olyphant’ nabij Nieuwesluis (J.Klok)

Jaarverslag BOOR 1974

www.delpher.nl

www.kwakonline.nl

<http://www.oliphant.nl>

<http://www.achterdegevelsvandelft.nl/huizen/Voldersgracht>

<https://www.nissewaardig.nl/voorne/album-heenvliet>

*Burcht Oostvoorne door Roelant Roghman.
Collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed .*

Het geslacht Van Voorne in straatnamen.

Leo Arkenbout

Inleiding

Het artikel dat volgt gaat over enkele leden van het geslacht Van Voorne, naar wie wegen en straten zijn genoemd. Het hoofdtak van de familie Van Voorne bewoonde lange tijd de burcht in Oostvoorne. Die kennen we van de ruïne zoals die nu is. Hoe zag die burcht er 350 jaar geleden nog uit? Daarvan zijn tekeningen gemaakt.

Roelant Roghman

Roelant Roghman (1627-1692) trekt op twintigjarige leeftijd het land in en reist in twee jaar tijd talloze kastelen en kasteelruïnes af. Zo komt hij ook in Oostvoorne en in Heenvliet, waar hij de restanten van de burchten van de Heren van Voorne, cq. van Heenvliet aantreft.

Burcht Oostvoorne

Frank van Borselen (overl. 1470) is de laatste edelman geweest die op de burcht van Oostvoorne geresideerd heeft. Na hem zijn alleen nog kasteleins en rentmeesters op de burcht te vinden. Slechts de hoogstnoodzakelijke herstelwerkzaamheden worden nog verricht. Gedurende de eerste helft van de zestiende eeuw verdwijnt langzaam maar zeker de voorburcht. De kapel blijft staan, want die gebruikt het kapittel nog. De oude hoofdburcht binnen de gracht staat dan nog over-eind.

In 1552 vreest de regering van Karel V een landing van de Fransen. De burcht kan voor de vijand als baken dienen en daarom moet alles wat boven de bommen uitsteekt worden afgebroken.

Als Roghman Oostvoorne bezoekt treft hij de ruïne aan, zoals men die honderd jaar eerder had achtergelaten.

Voornse straatnamen

In Brielle, Heenvliet, Oostvoorne en Rockanje komen wegen voor, die vernoemd zijn naar leden van het geslacht Van Voorne. De leden zijn, chronologisch gerangschikt: Dirk, Hugo, Gerard en Machteld van Voorne. Wie waren zij en wat hebben zij betekend voor die stadjes en dorpen?

Buiten het voormalige eiland Voorne komen we nergens straatnamen tegen die verwijzen naar leden van het huis Van Voorne. Dat mag een voor de hand liggende zaak lijken, toch is het dat bij nadere beschouwing niet. Als we bedenken dat Goedereede, evenals Brielle, zijn stadsrechten te danken heeft aan Gerard van Voorne, zou het niet gek zijn als ook daar een straat naar hem was vernoemd.

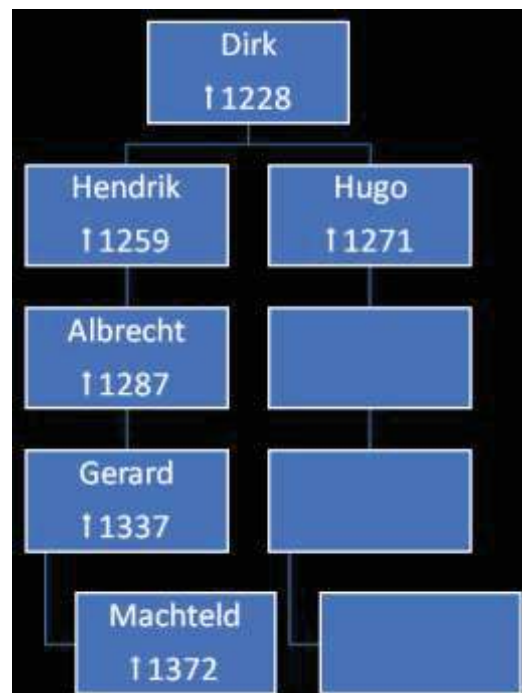
Heel Goeree-Overflakkee hoorde bij het bezit van de Heren van Voorne, evenals delen van Schouwen en verder weg gelegen gebieden, zoals het Gelderse Acquoy.

Het geslacht Van Voorne kan men met een gerust hart een oud en voor-naam adellijk geslacht noemen. Het komt voor het eerst in 1108 in de bronnen voor en de hoofden van de families stonden op gelijke voet met de graven van Holland en Zeeland. Voorne was een heerlijkheid op zichzelf en geen leen van de Hollandse of de Zeeuwse graaf. De Heren van Voorne hadden als tweede titel Burggraaf van Zeeland. Dat hield onder andere in dat zij de Zeeuwse graaf vervingen indien deze afwezig was. Deze titel leverde hen ook inkomsten uit Zeeland op.

Na deze algemene informatie over het geslacht Van Voorne keren we terug tot de vraag, die hierboven werd gesteld: wie waren Dirk, Hugo, Gerard en Machteld van Voorne en wat hebben zij betekend voor, respectievelijk, Rockanje, Heenvliet, Brielle en Oostvoorne? We gaan de wegen, de straat en de laan, die naar hen genoemd zijn stuk voor stuk af.

Eerst maar eens een stamboom.

Sterk vereenvoudigde stamboom van het geslacht Van Voorne vanaf ca. 1200.

Met Machteld sterft het geslacht uit in 1372. De titel Heer van Voorne en de bijbehorende bezittingen komen dan in handen van de graaf van Holland. Deze kan de heerlijkheid voor zichzelf houden of anderen ermee belenen. Beide mogelijkheden zijn voorgekomen.

De Franse overheersing maakte een einde aan de heerlijkheid Voorne.

Oostvoorne

We beginnen onze reis in Oostvoorne, want dat dorp heeft zelfs twee wegen – Oostvoorne kent geen straten – naar een Van Voorne vernoemd. Bovendien staat daar (de ruïne van) de burcht, die vanaf de bouw in ± 1200 tot de dood van Machteld in 1372 de bestuurszetel is geweest van de hoofdpersonen uit dit artikel (uitgezonderd Hugo).

Nog vóór 1960 werd het buurtje bijgenaamd de Zeugenwei, waar de Middellandweg, de Bethlehemweg en de Gijzenhoekweg de eerste naoorlogse wijk vormden, uitgebreid met de Gerard van Voorneweg (toen nog voluit op de borden). Van Gerard van Voorne weten we tamelijk veel en hij spreekt ook tot onze verbeelding, omdat hij als jongen van ± 15 jaar getuige was van de moord op Floris V, de graaf van Holland in 1296. In zijn lange regeerperiode van meer dan dertig jaren heeft hij vele oorkondes uitgevaardigd. Uit de bronnen is geen speciale betekenis van Gerard van Voorne voor Oostvoorne aan te geven. Dit ligt anders voor zijn grootvader en overgrootvader, maar die zijn niet uitverkoren.

Zo'n tien jaren later krijgt wederom een weg in hetzelfde wijkje de naam van een telg van het geslacht Van Voorne (1969). Ditmaal betreft het de dochter van Gerard, Machteld.

Toen haar vader overleed in 1337 was ze gehuwd met Dirk van Monschau en Valkenburg, haar tweede echtgenoot. Hij wordt soms ook wel aangeduid als Dirk van Voorne, maar dat is verwarrend. Dirk is regelmatig op oorlogspad en dat wordt hem in 1346 fataal. Machteld is dan tegen de vijftig en nog steeds kinderloos.

Nog vijftientig jaar heeft Machteld te leven en in die lange periode laat zij zich kennen als een krachtig bestuurder, die veel goeds voor haar land heeft gedaan. Zij sticht een kapittel van acht kanunniken en verbindt dit aan de hofkapel van de burcht, die aan was Sint Pancras gewijd.

Haar zelfstandigheid en daadkracht leverden haar een plaats op in het *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland (2014)*.

Brielle

Als er één plaats is die veel aan Gerard van Voorne te danken heeft, is het Brielle. Het is volkomen terecht dat in 1962 een straat in de uitbreidingswijk Rugge naar deze Heer van Voorne werd vernoemd.

Als we de belangrijkste feiten op een rijtje zetten krijgen we het volgende.

In 1306 stelt Gerard gunstige belastingcondities voor Brielle vast en noemt de plaats dan al een stad. Hij wijst (1321) na een lang slepende rechtszaak de claim van de polderbewoners van Klein- en Groot-Oosterland af om Brielle te laten meebetalen aan het onderhoud van de polderdijken.

In 1330 wordt aan de Briellenaren stadsrecht verleend en in 1333 stelt Gerard de regels vast voor een betere bebakening van de scheepvaartroute van en naar de stad.

Net als later zijn dochter Machteld vestigt ook hij een kapittel van uiteindelijk twaalf kanunniken, verbonden aan de Sint-Catharijnekerk.

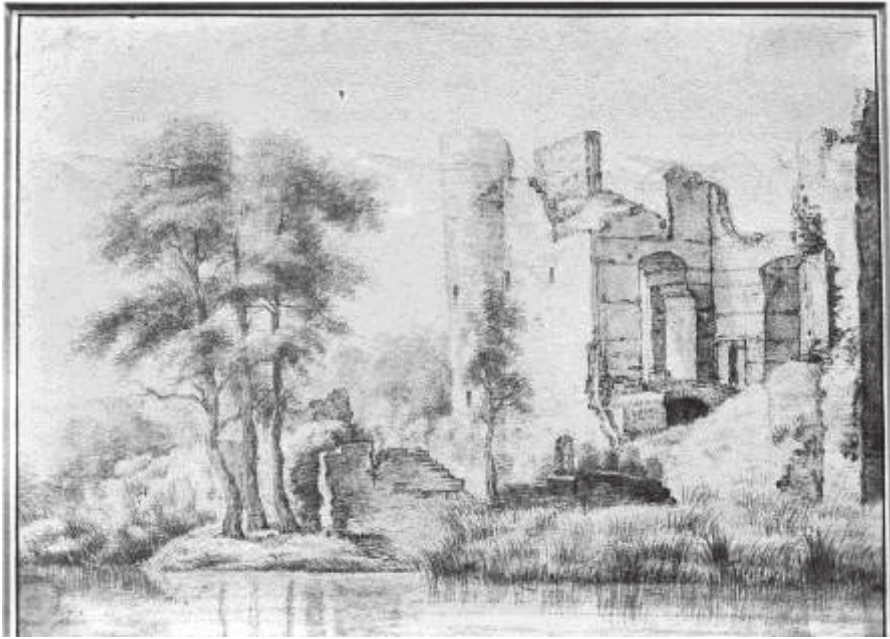

Heenvliet

De Heren van Heenvliet behoren tot een zijtak van het geslacht Van Voorne. De stambomen gaan uit elkaar als in 1228 Dirk van Voorne (hij wordt besproken bij Rockanje) zijn tweede zoon, Hugo, beleent met een deel van zijn bezit, namelijk Heenvliet. Dit heet een apanage (hierin zit het woord “pane” = brood). Het geven van een apanage was een heel gebruikelijke praktijk in de middeleeuwen, toen geld schaars was.

Na Hugo volgen nog vijf andere Heren van Heenvliet, van wie er drie dezelfde naam hebben. Met Hugo IV sterft ook deze tak in 1409 uit. Het infobord bij de ingang van de kasteeltuin vermeldt dat Hugo I Kasteel Ravesteyn (of Slot Heenvliet) heeft gebouwd omstreeks 1230. In 1968 is deze eerste Heer van Heenvliet bedacht met een weg, die zijn naam draagt.

*Kasteel Ravesteyn in Heenvliet door Roelant Roghman.
Collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed .*

Kasteel Ravesteyn

Nadat het slot in 1572 door de watergeuzen is vernield wordt het niet meer hersteld. De kelders van de imposante ruïne blijven echter nog meer dan een eeuw in gebruik als gevangenis. Volgens sommigen heeft, vóór de ruïnering van het kasteel, de van ketterij beschuldigde Heenvlietse pastoor Merula hier een tijdje gevangengezeten.

Rockanje

Als laatste woonkern heeft Rockanje een straat vernoemd naar een Heer van Voorne. In 1974 kwam de Dirk van Voornelaan gereed. Dirk van Voorne is de oudste van het hele stel en we hadden ook met hem kunnen beginnen. Vóór hem waren er al minstens vier Heren van Voorne: Hugo, Floris, Dirk en weer Hugo (niet verwarren met Hugo van Heenvliet). De Dirk, over wie het hier gaat was een broer van zijn voorganger (niet de zoon).

Jammer dat de gemeente Westvoorne gekozen heeft voor afkortingen op de straatnaamborden

Dank zij het boek van de heren H. v.d. Graaf en C. Wind, *Rockanje, wording en groei*, uit 1958 (sterk gewijzigde herdruk 1983) is Heer Dirk van Voorne in brede kring^{*)} bekend geworden als degene, die in 1220 de monniken van het klooster Ter Doest (Vlaanderen) smeekte om zijn in 1214 overstroomde gebied "Middelant" te redden van de ondergang. Hij is waarschijnlijk ook degene geweest die de burcht in Oostvoorne heeft laten bouwen.

Dirk van Voorne wordt waarschijnlijk gezien als de redder van Voorne, maar dat klopt niet helemaal. De monniken konden namelijk niets voor elkaar krijgen en moesten de opdracht teruggeven. Opvolger Hendrik moest de redding brengen, maar hij heeft geen straat.

Na de dood van Machteld in 1372.

Als het inheemse geslacht Van Voorne uitsterft blijft de titel Heer of Vrouwe van Voorne bestaan en verandert er niets aan de omvang van het gebied, waarover de scepter wordt gezwaaid. Voorne valt terug in de schoot van het graafschap Holland en de graven van Holland beschikken over de titel. De eerste na Machteld is Albrecht van Beieren (1336-1404) en vrijwel zeker is hij degene naar wie de Aelbrechtsweg is genoemd en niet Albrecht van Voorne, de man van de eerste vuurbakens (1280).

De graven van Holland kunnen de titel ook ter beschikking stellen aan anderen. Zo komt de heerlijkheid Voorne in 1436 aan Frank van Borselen, een Zeeuwse edelman en weduwnaar van Jacoba van Beieren. Hij en zij komen ook voor in straatnamen, zijnde Heer, respectievelijk Vrouwe van Voorne, maar met hen houdt het wel op

Over de Auteur: Leo Arkenbout is redacteur van 'De Brielse Mare'.

*) In de jaren dertig van de vorige eeuw was al gepubliceerd over de actie van Dirk van Voorne, maar dat was in een vaktijdschrift en in een dissertatie.

Bronnen

Wie correcte informatie zoekt over het (inheemse) geslacht Van Voorne kan het beste terecht bij J.C. Kort, *Inventaris van het archief van de Heren van Voorne, Burggraven van Zeeland, 1272-1371* (Den Haag 1972). Dit is op te zoeken op het internet.

Het *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland* heeft een uitgebreid artikel over Machteld van Voorne van de hand van Hildo van Engen.

Informatie over Roeland Roghman en Kasteel Ravesteyn is ontleend aan Wikipedia en de teloorgang van de burcht in Oostvoorne is beschreven in 'De burcht te Oostvoorne' van A.A. Arkenbout en H. van der Graaf (z.p., z.j.)

In het Streekarchief Voorne-Putten werden mij door archivaris A.A. van der Houwen de gemeentelijke stukken ter hand gesteld, waaruit te herleiden was in welke jaren de wegen etc., over welke het hier gaat, hun namen kregen.

Foto's en tekeningen

De foto's zijn door auteur gemaakt en de tekeningen zijn overgenomen uit de beeldbank van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Jacob Borstlap. Tekenaar onbekend, 1832. Collectie Arjo Zwart te Brielle.

Jacobus Borstlap, milicien en mensenredder.

Arjo Zwart

De aankoop van een bijzondere prent leidde tot een onderzoek naar een bijzondere man.

Een toevallige kennismaking

Enige tijd geleden kwam ik op het internet (marktplaats) een aquarel tegen van Brielle, gemaakt door M.L. Middelhoek. Toen ik verder keek naar het aanbod van de verkoper bleek deze ook een prent te hebben waarop ene Jacob Borstlap stond afgebeeld. Dit trok mijn aandacht omdat de naam Borstlap vroeger veel in Brielle voorkwam.

Inderdaad bleek de prent afkomstig te zijn uit Brielle en wel uit de papieren van de familie Van Waardenberg. De verkoper zelf was familie van de zeilmaker Van Waardenberg; zijn oma mevrouw van Waardenberg had gewoond op het Maarland Nz 1. Een leuke bijkomstigheid is dat ik als jongen begin jaren '60 bestellingen aan huis bracht voor slagerij Van Seventer aan het Maarland ZZ. Eén van mijn klanten was de grootmoeder van de verkoper. Het werd zodoende een leuke kennismaking. De verkoper wist niet wat de relatie van Jacob was met de familie Van Waardenberg.

Jacob Borstlap

Daarop heb ik in het Streekarchief onderzoek gedaan naar Jacob Borstlap. Jacob werd op 4 juni 1812 geboren als het tweede kind van het echtpaar Johannes Borstlap en Elizabeth Langstraat. Zijn ouders woonden destijds in bij de ouders van Elizabeth in de Nieuwstraat 23.

In de Franstalige - ons land was sinds 1810 deel van Frankrijk - geboorteakte staat als beroep van de vader vermeld 'bateau' (schipper). Inderdaad vond ik dat hij in 1811 een één-master hengst kocht. Van de jeugdjaren van Jacob zijn verder geen gegevens gevonden, maar we

kunnen ervan uitgaan dat hij bij zijn vader ervaring in het varen op de Maas heeft opgedaan.

Jacob de milicien

Jacob werd op 18 maart 1831 als milicien (dienstplichtig militair) ingeschreven bij de 5e afdeling infanterie voor een tijd van vijf jaar. Kort daarop werd hij ingedeeld bij het Bataljon Artillerie Nationale Militie nr. 3. Hierna werd hij op 24 juni 1831 ingevolge autorisatie van het departement van oorlog opgenomen in het Korps als kanonnier 2^e klasse milicien.

Hij werd gelegerd in het fort Koning Willem I (ook wel het fort op de Caberg geheten) te Maastricht. Van daaruit nam hij onder generaal Dibbets deel aan de Tiendaagse Veldtocht van 2 tot 12 augustus 1831 om de Belgische opstand neer te slaan.

Voor zijn deelname werd hij op 5 april 1832 onderscheiden met het Metalen Kruis.

*Het
Metalen
Kruis*

*1830
-
1831.*

*Collectie
Arjo
Zwart.*

In 1835 zat zijn diensttijd er op en kon hij weer naar Brielle vertrekken. Het zou nog tot 1839, toen de afscheiding van België een feit was, duren eer Jacob zijn paspoort kreeg en niet meer hoefde te vrezen te worden opgeroepen.

De prent

Met deze kennis werd het prentje duidelijk. Het dateert van 1832 en we zien Jacob afgebeeld in het uniform van een veldartillerist of kanonnier met op de achtergrond het fort Koning Willem I. Op zijn borst is duidelijk de medaille van het Metalen Kruis zichtbaar.

Overigens heeft ook de Mobiele Schutterij van Brielle, en wel vanuit Breda en samen met schutterijen uit heel het land, deelgenomen aan de Tiendaagse Veldtocht. Ook deze deelnemers werden later gedecoreerd met het Metalen Kruis. Deze onderscheidingen zijn gemaakt van het brons van de bij Hasselt buitgemaakte kanonnen.

De dragers van het Metalen Kruis stonden in hoog aanzien en in 1863 (50 jaar na het vertrek van de Fransen) werd er in Brielle dan ook “den vereniging van het Metalen Kruis, afdeling Brielle” opgericht, onder de zinspreuk “Neerlands Trouw”.

In art. 1 van het reglement lezen we: “*De vereeniging zich gezellig verkeer ten doel stellende, zal op bepaalde tijden tezamen komen, ten einde gepaste genoegens te smaken en de roemrijke krijgsverrigtingen van 1830 en 1831 te herdenken*”.

Hoe het verder ging

In 1837 kocht Jacob het huis aan het Maarland 29/30. Een jaar later, op 6 april 1838, trouwde hij met Adriana Elizabeth, de dochter van de weduwe Hofland. In de trouwakte staat als beroep vermeld varensgezel. Drie maanden later werd Adriana Petronella (3.7.1838) geboren en weer een jaar later Cornelis (1.9.1839). Op 24 oktober 1839 kocht Jacob een overdekte boeierschuit en het alleenrecht van beurtvaart van Geervliet op Rotterdam en Dordrecht vice versa. Hij verhuisde met

zijn gezin naar Geervliet waar hij een huis in de Kerkstraat 29 huurde en later kocht. Daar werden nog eens vier kinderen geboren: Johannis (27.10.1840), Elizabeth (15.6.1842), Johanna Maria (7.7.1844) en opnieuw Johannis (18.9.1846).

Een boeierschuit. Tekening uit: Geheugen van Nederland..

Wat er in 1847 gebeurd is weten we helaas niet, maar Jacob gooide het roer om: hij verkocht zijn huis in Geervliet, evenals zijn schuit en het recht op de beurtvaart. Hij verkocht ook zijn huis in Brielle dat hij al die tijd verhuurd had. Dat is des te opvallender omdat het gezin Borstlap in mei 1848 terugkeerde in Brielle en ging wonen aan de Voorstraat 159. Daar werd dochter Adriana Jacoba (7.7.1849) geboren. Een jaar later verhuisde het gezin naar het Maarland NZ 9 (zie foto achterop) en

weer enkele jaren later naar het Maarland NZ 82. Aan het Maarland werden nogmaals drie zonen geboren: Jacobus (2.8.1851), Johannes Marinus (8.3.1853) en Arie (9.7.1855). Al met al dus een groot gezin, ook wanneer we er rekening mee houden dat enkele kinderen jong overleden, zoals Adriana die in 1851 op twee-jarige leeftijd overleed.

Binnenloods en reddingswerk

Uit de overlijdensakte van Adriana blijkt dat Jacob binnenloods was. Dat is weinig verrassend. Hij was al jarenlang varensgezel en de Maas zal voor hem geen geheimen hebben gehad. De voortdurend veranderende vaargeul vormde voor schepen van buiten echter een gevaarlijke route. Zodoende werden vanuit Brielle loodsen aan boord gebracht om de schepen veilig binnen te brengen. Naast zijn loodswerk was Jacob ook betrokken bij de ZHMRS, de Zuid-Hollandsche Maatschappij tot Redding van Schipbreukelingen. Daarvan lezen we regelmatig berichten in de kranten.

Op 9 augustus 1850 strandde het kofschip 'Egberdina Schuringa' op de buitenpunt van Hoek van Holland. De vrouw van de kapitein sloeg daarbij, samen met haar 7-jarig zoontje, overboord en kwam om in de golven. De volgende dag gelukte het een aantal vanuit Brielle aangekomen zeelieden – onder wie Jacob Borstlap – met een sloep door de hevige branding bij het schip te komen. Na enige pogingen lukte het om de kapitein, de stuurman, twee matrozen en twee kinderen van de kapitein te redden. Aan de redders werden op 16 augustus 1850 door de ZHMRS beloningsmedailles en getuigschriften uitgereikt.

De heer Van Kruijne, belast met het toezicht op de reddingsboot van de ZHMRS kreeg 28 mei 1860 's avond melding dat er tegen de Noordergronden van de Maas een schoener aan de grond zat. Het betrof de Franse schoener 'La Felicie'. De volgende morgen werd de reddingsboot op de hoogte van Zeeburg te water gelaten en bemand met o.a. Jacob Borstlap. Ondanks de hoge zee en hevige branding wist men het schip te bereiken en de equipage, bestaande uit zes man, van een

gewisse dood te redden en veilig aan wal te brengen. De ZHMRS beloofde de bemanning van de reddingsboot in juni 1860 met een getuig-schrift en tien gulden. Ook werden zij door het ministerie van marine en kolonies te Parijs op 8 juni 1863 gedecoreerd met de Medaille d'honneur in zilver 2e klasse. Omdat het een buitenlandse medaille betref moest officieel toestemming gegeven worden door Koning Willem III om deze te mogen dragen. Op 22 augustus 1863 kregen de gedecoreerden de toestemming.

In maart 1864 voer het onder Engelse vlag varende stoom/zeilschip 'Archimedes', komend uit Hamburg met een lading graan en stukgoe-

'Archimedes' . Prent door W.J. Huggins, collectie British Museum.

deren uit de Oostzee naar Rotterdam.

Door de hevige storm werd het invaren van de Maas bemoeilijkt. Tegen zonsondergang lag het schip dwars voor het Sluissche Diep. Het schip was stuurloos en niet meer te redden. In Brielle werd alarm gesla-

gen en de ijsvloep 'Goed Vertrouwen', met aan het roer Arie Weltevreden en de bootslieden Arie Linge en Jacob Borstlap, roeiden naar het hulpeloze schip. Met moeite en gevaar voor eigen leven zagen zij kans een gedeelte van de equipage van het schip te halen. In totaal werden in die nacht 31 personen gered en behouden in Brielle aan land gezet.

Ary Borstlap, ca. 1886-1890.

Collectie Streekarchief Voorne-Putten.

Havenmeester

In de raadsvergadering van donderdag 31 december 1875 werd Jacob, binnenloods, benoemd tot havenmeester. Wegens hoge ouderdom, 77 jaar, werd hem per 1 april 1890 eervol ontslag verleend. Gedurende vijftien jaar was Jacob dus het gezicht van de Brielse haven en hield hij een oogje in het zeil. Dat mag ook blijken uit een berichtje in de Nieuwe Brielsche Courant (NBC) van 20 mei 1877:

“De 10-jarige Leentje van Pelt, wonende op de Lijnbaan alhier, werd heden morgen door hare moeder uitgezonden om een boodschap te verrichten. In plaats van regelrecht haar weg te vervolgen waagde zij zich aan den kant der haven en viel voorover in het water. Gelukkig dat Jacob Borstlap, havenmeester alhier, daar passeerde. Natuurlijk deed hij alle moeite om het kind te redden en mocht ook de zelfvoldoening smaken het meisje behouden aan wal te brengen. De edele redder verdient onzen oprechten dank en tevens dien der ouders.”

In de NBC van 11 september 1879 lezen we hoe hij zelf gered moest worden.

“De havenmeester J.B. had maandagavond omstreeks half negen ure het ongeluk, door de duisternis misleid, op het Maarland in de haven te geraken, doch werd spoedig door H.S. weder op het droge gebracht”.

Overlijdensadvertentie in de NBC van Jacobus Borstlap.

Collectie: Streekarchief Voorne-Putten.

Terug naar Van Waardenberg

Elizabeth, de dochter van Jacob, trouwde in Brielle op 6 april 1838 met Pieter van Waardenberg. Pieter van Waardenberg werd door vererving eigenaar van de zeilmakerij op het Maarland NZ 10. Op zijn oude dag trok Jacob met zijn vrouw in bij zijn dochter aan het Maarland. Daar overleed hij op 5 februari 1900 op bijna 88-jarige leeftijd. Kort daarna overleed ook zijn vrouw, 86 jaar oud. Elizabeth zal het prentje van haar vader als militair ongetwijfeld gekoesterd hebben. Na het overlijden van Pieter (1903) en Elizabeth (1911) werd hun zoon Pieter eigenaar van de zeilmakerij en daarmee van de familiepapieren die hij veilig heeft bewaard voor het nageslacht. Meer dan honderd jaar later werd de prent van Jacob Borstlap te koop aangeboden.

Over de auteur: Arjo Zwart, gepensioneerd docent bouwtechniek, is sterk geïnteresseerd in geschiedenis en woont in Brielle.

Bronnen

Streekarchief Voorne-Putten (SAVP): Registers burgerlijke stand, Bevolkingsregisters, Collectie Borstlap en de Nieuwe Brielsche Courant.

Nationaal Archief (NA) Den Haag: Archief van het Ministerie van Oorlog: stamboeken van officieren en mindere manschappen bij de landmacht.

A. Weltevreden, 'Reddingsacties in beeld', in *De Brielse Mare* 13 (2003) 1, pag. 25-30.

Nieuws van Historisch Museum Den Briel.

Marijke Holtrop

10.000ste bezoeker voor De Tachtigjarige Oorlog. Historisch Museum Den Briel

Op zaterdag 22 december 2018 gebeurde wat niet eerder in de geschiedenis van het museum was voorgekomen: de 10.000ste bezoeker van het jaar werd ontvangen. Zijn naam was Jan de Zwart, afkomstig uit Nieuw-Lekkerland. Samen met zijn vrouw Ada en twee vrienden was hij naar Brielle gekomen en vanaf het parkeerterrein bij de Jumbo met de paardentram van paardenhouderij Aelbrechtshoeve naar het museum gebracht. Jan werd met bloemen, boeken en taart ontvangen door Bert van Ravenhorst, wethouder van Brielle.

Het was voor het eerst in zijn geschiedenis dat het museum 10.000 bezoekers in een jaar ontving. Het aantal van 10.000 betrof de feitelijke bezoekers van museumactiviteiten en het museum over de Tachtigjarige Oorlog, gevestigd aan Markt 1 in Brielle. Debet aan de stijging van het bezoekersaantal in 2018 zijn vooral de tentoonstelling “De Vrouwen van Willem van Oranje” en de aandacht voor Brielle in de NTR serie 80 Jaar Oorlog. Het museumjaar werd uiteindelijk afgesloten met 10.175 bezoekers.

18.500 ontvangsten totaal

Vuurtoren De Stenen Baak, dependance van het museum, ontving ook meer bezoekers dan vorig jaar: bijna 3.500. In het VVV I punt dat in de hal van het museum/stadhuis is gevestigd, werden nog eens 5.000 inwoners en toeristen persoonlijk door de museumvrijwilligers geïnformeerd. Het totaal aantal bezoekers dat het museum in 2018 heeft ontvangen, komt daarmee uit op ruim 18.500.

Museumcollectie ook elders te zien

Het museum toont onderdelen van zijn collectie ook buiten zijn eigen muren: in de toren van de Sint-Catharijnekerk, in het Cultuurhuis, in Medisch Centrum Brielle en in etalages van winkeliers in de binnenstad. Sinds kort worden in de Brielse Tafel een aantal gevelstenen getoond als getuigenissen van het werk van het Erfgoedgilde Brielle.

De “Coupe Balustre” van Cornelis de Witt

Marijke Holtrop

Voor de tentoonstelling “De Gebroeders De Witt. Iconen van de Gouden Eeuw” (16 juni t/m 8 september 2019) ontvangt het Historisch Museum Den Briel ruim veertig bruiklenen van het Rijksmuseum, Museum de Gevangendoor, het Haags Historisch Museum, het Mauritshuis, het Amsterdam Museum, het Dordrecht Museum, Museum Rotterdam, de Koninklijke Bibliotheek en het Streekarchief Voorne-Putten.

Het pronkstuk op de tentoonstelling is een kunstvoorwerp dat wordt uitgeleend door Musée de Cluny (eigenaar) en Musée du Louvre (beheerder). De rijk gedecoreerde bokaal werd in 1667 vervaardigd door Nicolaas Loockemans (?-1673).

De bokaal werd in 1667 door de Staten van Holland geschonken aan Cornelis de Witt voor zijn prestaties tijdens de Tocht naar Chatham.

Nicolaas Loockemans, Gouden beker die Cornelis de Witt ten geschenke kreeg voor zijn verdienste als afgevaardigde van de Staten-Generaal op de Tocht naar Chatham, 1667, goud en emaille, Paris, Musée national du Moyen-Age - musée de Cluny. Déposé au Musée du Louvre, OArt, Paris.

De Tocht naar Chatham, in het Engels The raid on the Medway genoemd, speelde zich af tijdens de Tweede Engels-Nederlandse Oorlog. Deze oorlog tussen Engeland en de Republiek der Verenigde Nederlanden duurde van 1665 tot 1667. De tocht naar Chatham begon in juni 1667. De Nederlandse oorlogsvloot werd aangevoerd door Michiel de Ruyter. Cornelis de Witt voer op verzoek van zijn broer Johan de Witt, raadpensionaris, mee als afgevaardigde namens de Staten Generaal en was belast met het toezicht. De expeditie voerde naar het graafschap Kent en via de rivier de Medway, een aftakking van de Theems, naar Queenborough, Sheerness en Chatham. Tijdens de aanval maakte de Nederlandse vloot diverse vaartuigen op de Engelsen buit, onder meer het Engelse vlaggenschip HMS Royal Charles. Na de overwinning van de Republiek op de Engelsen werd op 31 juli 1667 de Vrede van Breda getekend.

Het deksel.

Voor zijn verdiensten tijdens de Tocht naar Chatham werd Cornelis de Witt de heerlijkheid Spijkenisse toegezegd. Wegens bezwaar van steden als Alkmaar en Amsterdam ging die toewijzing niet door. In plaats daarvan ontving Cornelis van de Staten van Holland het enorme bedrag van 30.000 gulden, bovenop de gouden beker die hij al ten geschenke had gekregen.

Na de dood van Cornelis bleef de beker lange tijd in het bezit van de familie van Cornelis. De laatste geboren De Witt die de beker in bezit had was Maria Hoog, een achter-achter kleinkind van Cornelis. Na haar dood in 1861 verviel de beker aan haar schoonfamilie die hem aan een onbekende persoon doorverkocht. Deze laatste verkocht de beker aan de familie Van Rothschild. Via vererving kwam de beker in het bezit van Adèle van Rothschild, die hem bij haar dood in 1922 naliet aan het Louvre.

De tentoonstelling in Den Briel is mede samengesteld door gastconservator Dr. Ronald Prud'homme van Reine die ook de begeleidende publicatie schrijft.

NB: Om de beker zo veilig mogelijk tentoon te stellen wordt een duurzame, inbraakwerende klimaatvitrine gemaakt. De bekostiging van deze vitrine wordt mede mogelijk gemaakt dankzij een bijdrage van de Historische Vereniging De Brielse Maasmond.

Literatuur:

Ronald Prud'homme van Reine, *Moordenaars van Jan de Witt. De zwartste bladzijde van de Gouden Eeuw*, Utrecht-Amsterdam-Antwerpen 2013. Zie de daarin genoemde literatuur en bronnen.

Sanne Hermans, Een schitterend aandenken. *De rol van memorabilia in de herinnering aan Cornelis de Witt, (1672-1795)*, Groningen 2017 (bachelor scriptie Rijksuniversiteit Groningen).

Ronald Prud'homme van Reine, *De Gebroeders De Witt. Iconen van de Gouden Eeuw*, Brielle 2019 (in druk).

Inscriptie beker.

Aanwinst

In januari 2019 werd de collectie van het Historisch Museum Den Briel uitgebreid met een aantal objecten, geschonken door de naar Frankrijk geëmigreerde Jan van den Ban. De heer Van den Ban is een kleinzoon van Cornelis Jan van den Ban (1892-1980) die van 1920 tot 1947 gemeentesecretaris van Brielle was. In die hoedanigheid onthaalde hij op 1 april 1922 samen met burgemeester F.J.D.C. Egter van Wissekerke de Koninklijke Familie in Brielle.

Een van de geschonken objecten is een prachtige aquarel met een voorstelling van het interieur van de Sint-Catharijnekerk (inv. nr. 6746). De aquarel is in 1947 vervaardigd door Servaas Middelhoek (1896-1966), broer van Martinus.

In de volgende *Brielse Mare* wordt op deze schenking teruggekomen.

Over de auteur: Drs. Marijke Holtrop, directeur Historisch Museum Den Briel.

De
Tachtigjarige
Oorlog

HISTORISCH
MUSEUM
DenBriel

VISSERIJMUSEUM ZWARTEWAAL
OPEN VANAF
ZATERDAG 6 JULI 2019

The collage at the bottom consists of three rectangular images. The left image shows a workshop with wooden workbenches and various tools. The middle image shows a scenic view of a canal with a dirt path and buildings in the background. The right image shows a blue metal shelving unit filled with stacks of white plates and bowls.

Boekrecensie

Bespreking van het boek van R. Slagmuylders, De verhoren van Brielle-naar Jan Blois van Treslong, de broers Bronckhorst van Batenburg en zestien andere geuzen. (Brielle 2018).

In het boek van Slachmuylders komen we negentien geuzen tegen en kunnen we lezen wat ze allemaal hebben gezegd toen ze werden ondervraagd naar hun rol in het begin van de Opstand. Dit laatste is belangrijk om te beseffen: het boek reconstrueert wat er is gebeurd in het “wonderjaar” 1566 en in de eerste maanden van 1567 aan de hand van de verslagen van verhoren die plaatsvonden tussen 19 mei en 9 augustus 1567.

Na een korte inleiding laat de auteur ons eerst een beetje over zijn schouder meekijken naar de documenten die hij bestudeerd heeft en legt hij uit welke moeilijkheden hij tegenkwam. Zo'n kijkje “in de keuken” is heel aardig, want dat gebeurt anders niet.

Dan hoor je bijna de trommels roffelen als Slachmuylders verslag doet van de executie van hoofdrolspelers uit zijn boek.

Na deze dramatische opening van het verhaal gaat auteur terug vertellen en zien we in allerlei flashbacks de gebeurtenissen langkomen die we kennen uit de geschiedenisboeken, zoals de aanbidding van het Smeekschrift, de Beeldenstorm en de Slag bij Oosterweel. We kijken mee door de ogen van de negentien gevangen genomen geuzen, waardoor een levendig beeld zich vormt van het zo onzekere begin van de Nederlandse Opstand.

We merken voortdurend de angst en de onzekerheid. Wie is mijn vriend en wie is mijn vijand? Is Oranje wel te vertrouwen? Kan je een edelman op zijn woord geloven? Mag ik katholiek blijven? Kan ik die en die in mijn huis ontvangen, zonder dat ik verdacht word?

In 76 pagina's vertelt Roel Slachmuylders heel nauwkeurig zijn verhaal. Daarna volgt een uitgebreide bibliografie en een nog omvangrijker notenapparaat (waarom in Romeinse cijfers?). Het moet een enorme klus zijn geweest om al die archieven te bestuderen, te vertalen en te begrijpen. Daarna moest er een samenhangend verhaal van worden gemaakt. Vanwege de vele details is het boek ook aantrekkelijk voor mensen die tussen de regels willen doorlezen hoe het leven was anno 1566.

Lezers moeten niet denken dat ze dit boek in één keer uitlezen. Ze moeten stevig geïnteresseerd zijn in de materie en de karaktereigenschappen van een doorbijtertje hebben. Hun beloning is groot.

In het voorwoord schrijft museumdirecteur Marijke Holtrop dat de studie is bedoeld als wetenschappelijk onderzoek naar een deelgebied binnen de Tachtigjarige Oorlog. Het werk wil echter ook een breed publiek bereiken.

Het boek is fraai vormgegeven met verscheidene illustraties. Het is te koop in het Historisch Museum en de prijs is € 12,50. Een USB-stick met de authentieke bronnen wordt meegeleverd.

Uitgever: Historisch Museum Den Briel.
ISBN/EAN 978-90-805878-6-1
Auteur R. Slagmuylders.
Gebonden. Hardback.
Uitvoerige bibliografie.
Korte Engelse summary.

Leo Arkenbout, is redacteur van de '*Brielse Mare*'.

Verenigingsnieuws

Ook in 2018 heeft het bestuur zich ingespannen om de geschiedenis van Brielle en omstreken actief onder de aandacht te brengen. Hierbij een kort overzicht van onze activiteiten.

Voorafgaand aan onze in april gehouden Algemene Ledenvergadering heeft de heer Frans Lugtenburg een lezing gegeven met als titel "Vierpolders rond de jaren zestig".

Tijdens de vergadering werden de activiteiten en de jaarcijfers aan de vergadering voorgelegd waarna decharge werd verleend.

In juni zijn we met 38 deelnemers naar Soesterberg getogen waar buiten de reguliere collectie in het Militair Museum ook een tijdelijke tentoonstelling omtrent Willem van Oranje viel te bewonderen. Wederom een geslaagde dag met tevreden deelnemers.

Op de jaarlijkse markt Bruisend Brielle verzorgden wij een kraam in samenwerking met de Gidsengroep Brielle. Wij konden enige nieuwe leden aan ons bestand toevoegen.

In het najaar heeft de heer Bob Benschop een lezing gehouden omtrent de wederopbouwperiode van Brielle en omstreken. Tijdens deze lezing werd door diverse leden met herkenning van feiten en foto's gereageerd. Een boeiend verhaal van een getalenteerd verteller.

Aan het in oktober gehouden feest ter viering van het 60-jarig bestaan van de Vereniging werd door zo'n 100 leden deelgenomen. Het feest was een groot succes mede door de voortreffelijke quiz die door de heer en mevrouw Laroy was voorbereid. Tijdens het feest werd een korte (ingelaste) Algemene Ledenvergadering gehouden waarbij de heer Dick Verbeek als nieuwe voorzitter van de vereniging werd voorgedragen en benoemd. Hij vervangt de wegens wethouderschap afgetreden Bert van Ravenshorst. Alle leden ontvingen een speciale uitgave betreffende de Maskerade.

Na de (ingelaste) ledenvergadering wordt het bestuur (in alfabetische volgorde) gevormd door Mieke van Alphen, Ynze Kuiper, Ronald de Ridder (secretaris), Trudy Schipper, Gerard Snellens (penningmeester), Dick Verbeek (voorzitter) en Betty van Viegen.

In december zag een speciale uitgave, 'Beste Ouders' genaamd, het licht. De gemeente heeft tijdens een korte bijeenkomst het eerste exemplaar uitgereikt aan een vertegenwoordiger uit Zuid Korea.

2018 gaf een positief resultaat van € 1.000. -

Het aantal leden bedroeg per eind december 324. Helaas hebben per 31 december 3 leden opgezegd.

De Algemene Ledenvergadering 2019 vindt plaats op 24 april.

Namens het bestuur, Gerard Snellens, penningmeester.

Auteursinstructies, advertentietarieven en adressen

Auteursinstructies:

Historische artikelen over Brielle en de streek zijn welkom. Gewenste omvang: 1500 tot 2500 woorden. Aanbevolen wordt vooroverleg te plegen met hoofdredacteur Klaas Schipper, te bereiken onder: k.j.schipper@hetnet.nl of telefoon: (0181) 413981.

De redactie behoudt zich het recht voor, in overleg met de auteur, artikelen in te korten of te wijzigen.

Advertentietarief:

Een pagina per jaar (twee edities): € 90,-

Copyright:

Overname van artikelen uitsluitend met bronvermelding en na verkregen toestemming van de redactie.

Belangrijke telefoonnummers:

Meldpunt Monumentenzorg: tijdens kantooruren: (0181) 471111 (gemeente Brielle; mevrouw Angelique van Oers)

Meldpunt 'Cultureel Erfgoed': tijdens kantooruren van dinsdag t/m vrijdag: (0181) 475475 (Hist. Museum Den Briel).

Streekarchief VP: 0181-418043. Open: di - vr, 9 - 16 uur.

Internetadressen:

Historisch Museum Den Briel:
www.historischmuseumdenbriel.nl

Cultuurweb Brielle:	www.cultuurwebbrielle.nl
Musea in Nederland:	www.museumserver.nl
Gemeente Brielle:	www.brielle.nl
Streekarchief VP:	www.streekarchieftp.nl

Historische Vereniging De Brielse Maasmond
www.debrielsemaasmond.nl

Maarland NZ . Arij Borstlap woonde eens in het huis waarvoor kinderen staan. Collectie: Arij Zwart te Brielle.